

การถอดบทเรียนโดยใช้หลักสังเกตลักษณะวิเคราะห์ กรณีศึกษาประเภทเพลงฉิ่ง เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงชุดบทเรียนพื้นฐานประเภทเครื่องสาย AFTER ACTION REVIEW BASED ON A MUSICAL ANALYSIS OF PLENG CHING STYLES FOR STUDYING IN THE WAY OF THE MUSICAL CREATION OF BASIC LESSON IN SPECIFIC STRING INSTRUMENT

ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ* NATTHAPHONG KAEWSUWAN*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เพลงฝึกหัดประเภทเพลงฉิ่ง และเพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน การถอดบทเรียนทางด้านดุริยางคศิลป์ไทย เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางดนตรีไทย เพื่อนำสิ่งที่ค้นพบไปพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการเรียนการสอน และด้านงานศิลปกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) การฝึกหัดทักษะกลุ่มเครื่องสายนิยมใช้เพลงฉิ่งมูล่ง ขึ้นเดียว (ประเภทเพลงฉิ่ง) เช่นเดียวกับเพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น (ประเภทเพลงปรบไก่) เพลงต้นเพลงฉิ่งเป็นเพลง พื้นฐาน จังหวะช้า เพลงฉิ่งมูล่งเป็นเพลงไล่ซ้อไล่มือ จังหวะเร็ว เพลงทั้งสองไม่ซับซ้อน จดจำง่าย เน้นยินเสียง เน้นเรียงเสียงทางเก็บ ขณะที่ เพลงฉิ่งมูล่งมีการซ้ำทำนองหลากหลายกว่า 2) แนวทางการสร้างสรรค์ เพลงชุดบทเรียนพื้นฐานพบว่า ควรใช้การประพันธ์แบบศึกษาอนุรักษนิยมแบบบุกเบิกทาง ควรสร้าง ทำนองแบบเพลงชุด ด้วยวิธียึดหยุ่น เน้นจดจำง่าย ทำนองไม่ยาว ลูกตกครบ 7 เสียง ซ้ำสำนวน เรียงเสียง ทางเก็บ ควรใช้หน้าทับปรบไก่ อัตราสองชั้นสลับกับขึ้นเดียว ควรใช้รูปแบบวงเครื่องสายไทย ทั้งนี้ การ บรรเลงเริ่มด้วยทำนองขึ้นต้น เพลงย่ำสำนวน เพลงชวนคิด เพลงมิตรสหาย เพลงผาสุก และทำนอง ลงจบมีทำนองเชื่อมเถาว์ลัยเชื่อมเพลงทั้ง 4

คำสำคัญ : การถอดบทเรียน/ หลักสังเกตลักษณะวิเคราะห์/ แนวทางการสร้างสรรค์/ เครื่องสายไทย

*อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
natthaphong@satitpatumwan.ac.th

*Lecturer, Patumwan Demonstration School, Faculty of Education, Srinakharinwirot University, natthaphong@satitpatumwan.ac.th

Abstract

The article was qualitative research. The purposes were to analysis of practical song and to synthesis the way to creation a basic lesson song suite. After action review in Thai Music is the reflection in order to using the knowledge to develop inside of education and art work. The results finding show that firstly, Ching Mu Long song (Ching styles) was the fingering song and faster rhythm. Thon Pleng Ching song (Prob Kai styles) was the fundamental song and slowly rhythm. Songs were similarity and different. The similarity was not complicated and normal. The different was variety of repetition in Ching Mu Long. Secondly, five guidelines to musical creation; 1) Mixing a composition styles by conservative and creativity. 2) Using by Yued Yub style and short melody. Repetition is a variety; same phrase, some phrase, translation, and within section. Melodic contour consist of standing style, collated note, and Keb pattern. 3) Rhythm should be medium and faster. 4) Using a string ensemble. 5) Song playing will begin by Inception part; Kurn Ton Song. Main part; Yam Sam Nuan Song, Chuan Kid song, Mid Sa Marn song, and Pha Sarn Ros song. Closure part; Long Job song. Also, Cherm Tao Wan song will connect to four songs in the main part.

Keywords: After action review/ Musical analysis/ Creation/ String instrument

บทนำ

การเรียนการสอนดนตรีไทยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในเรื่องดนตรี สามารถนำไปบูรณาการใช้งานวิจัย สร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่อวงวิชาการดนตรีไทยทั้งเชิงอนุรักษ์และต่อยอด¹ การถอดบทเรียนเป็นแนวทางที่ส่งเสริมด้านการเรียนรู้ ด้วยวิธีวิเคราะห์และสังเคราะห์บทเรียน เพื่อสืบค้นข้อดีและข้อผิดพลาดแล้วนำไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป การถอดบทเรียนจึงเหมือนการทบทวนหาข้อสรุปในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้² หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดดนตรีศึกษาคือ บทบาทครูในบริบทดนตรีศึกษามีความสัมพันธ์กับสาระดนตรีและการสอนดนตรี เพราะการสอนดนตรีนั้นหมายรวมถึงหลักการและกลวิธีการสอน จิตวิทยาการ การจัดการเรียนรู้ เป็นต้น³ ผู้สอนจึงต้องรู้จักการถอดบทเรียนในบริบทดนตรี เพื่อนำไปปรับใช้

ดนตรีศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยกลวิธีการถ่ายทอดความรู้ ครูในยุคการศึกษาศตวรรษที่ 21 ควรมีบทบาทครูฝึก ปรับวิธีการสอน มีบทบาทร่วมเชิงปฏิบัติเหมือนผู้อำนวยการสร้างไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อประโยชน์และคุณภาพการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ที่ว่า การรู้จริงมาจากการลงมือปฏิบัติ ดังนั้น การเรียนรู้สมัยใหม่จึงปรับเปลี่ยนจากเดิม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะที่ซับซ้อน เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป⁴

ดนตรีไทยมีความงดงามในเชิงสุนทรียศาสตร์ สามารถจับต้องผ่านผัสสะต่าง ๆ ควบคู่กับความรู้สึกนึกคิด จินตภาพ เหตุและผลที่มีความน่าลุ่มหลง⁵ คุณค่าบ่งบอกถึงความเจริญ ภูมิปัญญาและความแข็งแกร่งทางวัฒนธรรม ในด้านการสอนจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำแนกการเรียนการสอนเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎี (ทฤษฎีและปฏิบัติ) และส่วนเนื้อหาภาคทฤษฎีเลือก (ปฏิบัติ) ขณะเดียวกัน พบว่ามีการจัดเรียนการสอนโดยสถาบันการศึกษานอกหลักสูตร เช่น ชมรมตามหน่วยงาน องค์กรรัฐ เอกชน สถาบันสอนเสริม เป็นต้น ดังนั้น การเรียนดนตรีไทยในภาคปฏิบัติเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาไทยทั้งในและนอกระบบที่มีความสำคัญต่อชาติ ผู้สอนดนตรีไทยควรตระหนักถึงทักษะการถ่ายทอดที่มีผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

การถ่ายทอดดนตรีไทยของผู้สอนจึงมีความสำคัญ การเข้าใจโครงสร้างเพลงเป็นตัวแปรการสอน ผู้สอนควรมีความเข้าใจด้านสังคีตลักษณ์เพลงไทย โดยเฉพาะเรื่องสังคีตลักษณ์วิเคราะห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางปัญญาที่สำคัญในการค้นหาองค์ความรู้ใหม่จากข้อมูลพื้นฐานเดิม เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลักษณะทางฆ้อง กลุ่มเสียง ท่วงทำนอง การประสานเสียง จังหวะ สังคีตลักษณ์ รวมถึงลีลาของท่วงทำนองเพลง เช่น การขึ้นต้นลงจบ เสียงประธาน กระสวนทำนอง เส้นแนวดำเนินทำนอง การย้ายบันไดเสียง ลักษณะสำนวนเฉพาะ⁶ ประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรมีความรู้และความเข้าใจ สามารถใช้เป็น

1. ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 13.

2. อริษา ทองลาว, "การถอดบทเรียนผลการดำเนินงานโครงการ 9 บวร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน," (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557), 24.

3. ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 21.

4. วิจารย์ พานิช, การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 (กรุงเทพฯ : ส.เจริญการพิมพ์, 2556), 12-14.

5. คณะศิลปกรรมศาสตร์, เอกสารประกอบการสอน 3500111 ศิลปกรรมปริทรรศน์ INTRODUCTION TO FINE AND APPLIED ARTS (คณะศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.), 51.

6. พิชิต ชัยเสรี, สังคีตลักษณ์วิเคราะห์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), 1-40.

ฐานคิดออกแบบวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยเพื่อผู้เรียนได้ สามารถออกแบบการสอนให้เหมาะสมตามสภาพกลุ่มผู้เรียน โดยเฉพาะปัจจุบันกลุ่มผู้เรียนให้ความสำคัญด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่เรียนรู้ด้วยแรงบันดาลใจ มีเหตุผล และมีศักยภาพในการคิดนอกกรอบอย่างร่วมสมัย ดนตรีศึกษาในยุคสมัยใหม่จึงต้องมียุทธศาสตร์ถ่ายทอดที่สอดคล้องต่อธรรมชาติความคิดผู้เรียน ผู้สอนควรมีความเข้าใจในบทเรียนควบคู่กับการออกแบบวิธีการสอน

บริบทและสภาพของการเรียนปฏิบัติพื้นฐานดนตรีไทยตามสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนมีจำกัด กลุ่มผู้เรียนบางกลุ่มมีความอดทนต่อการเรียนไม่เท่ากัน ผู้สอนจึงไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นทักษะพื้นฐานตามขนบได้โดยสมบูรณ์ อีกทั้งไม่สามารถใช้เพลงฝึกตามขนบได้ ผู้สอนจึงปรับใช้เพลงอื่นทดแทน ขณะเดียวกัน หากผู้สอนเลือกเพลงไม่เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียน อาจส่งผลกระทบต่อทักษะและจิตใจของผู้เรียนเช่นกัน ดังนั้น ข้อจำกัดของเวลาในการสอนและสภาพกลุ่มผู้เรียน จึงเป็นปัจจัยให้ผู้สอนดนตรีไทยไม่สามารถนำบทเรียนที่เป็นต้นแบบตามขนบมาใช้พัฒนาทักษะผู้เรียนได้

จากความสำคัญและปัญหาด้านกระบวนการถ่ายทอดและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดนตรีไทยในชั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทำความเข้าใจบทเรียนเพื่อนำไปปรับใช้ในการออกแบบวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตามแนวคิดการถอดบทเรียน (After Action Review) และการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้การถอดบทเรียนโดยใช้หลักสังเคราะห์วิเคราะห์เพลงประเภทเพลงฉิ่ง โดยจะนำผลจากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์หาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงไทยแนวคิดบทเรียนพื้นฐาน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้การฝึกหัดพื้นฐานไว้ในรูปแบบของชุดเพลง ก่อนนำไปปรับใช้ในด้านการสอนหรือด้านผลงานสร้างสรรค์ต่อไป โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ทั้งด้านการเรียนรู้และการเรียนการสอนดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการวิเคราะห์สังเคราะห์เพลงไทยประเภทเพลงฉิ่ง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงบทเรียนพื้นฐานประเภทเครื่องสาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดขอบเขตดังนี้

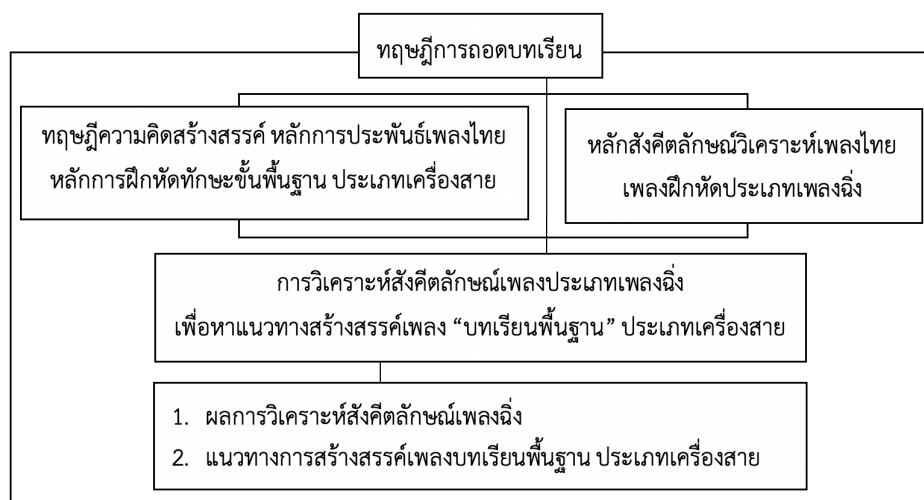
1. การรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ (Interview Data Collection) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านดุริยางคศิลป์ไทยและดนตรีศึกษา ดังนี้
 - 1.1 รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ผู้ทรงคุณวุฒิคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศิลป์ไทย
 - 1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์ รองคณบดีฝ่ายบริหาร และอาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศิลป์ไทย สาขาเครื่องสายไทย

1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วงศ์สันต์ วสันตสุริย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษา

1.4 อาจารย์สุนันทา พันธุกุล ข้าราชการ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เครื่องสาย ภาควิชาดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนทางดุริยางค์ไทย สาขาเครื่องสาย

2. การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทางวิชาการจากแหล่งการเรียนรู้ โดยมีประเด็นการทบทวนวรรณกรรม 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) แนวคิดการถอดบทเรียน 2) แนวคิดความคิดสร้างสรรค์ 3) หลักสัจจิตลักษณ์วิเคราะห์เพลงไทย 4) หลักการประพันธ์เพลงไทย 5) หลักการฝึกหัดทักษะดนตรีไทยขั้นพื้นฐาน 6) เพลงฝึกหัดทักษะดนตรีไทยขั้นพื้นฐาน

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดงานวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย

4. เครื่องมือในการวิจัย (Methodology) การถอดบทเรียนใช้หลักการวิเคราะห์เพลงไทย ตามแนวคิด รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ด้วยการวิเคราะห์แบบเลือกประเด็น (Selective Approach) และการวิเคราะห์แบบแจ้งฉับพลัน (Intuitive Approach) โดยการวิเคราะห์แบบเลือกประเด็น หมายถึง การเลือกมโนทัศน์ทางดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งมาทำการวิเคราะห์ สำหรับการวิเคราะห์แบบแจ้งฉับพลัน หมายถึง การศึกษาปรากฏการณ์ของเพลงเฉพาะลักษณะที่โดดเด่นเหนือสิ่งอื่น ๆ⁷

ผู้วิจัยกำหนดกรณีศึกษา (Cased Study) จากการทบทวนวรรณกรรมจึงกำหนดเพลงฉิ่งมุล่ง ขึ้นเดียว ประเภทเพลงฉิ่ง เป็นกรณีศึกษา ขณะเดียวกันพบว่า เพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น ประเภทเพลงปรบไก่อ นิยมใช้เป็นเพลงต้นแบบในการฝึกหัดเช่นกัน ทั้งสองเพลงจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียน ผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์ ทั้งเพลงฉิ่งมุล่ง ขึ้นเดียว และเพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น ทั้งนี้ได้รับการตรวจทานทำนองที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์ และอาจารย์สุนันทา พันธุกุล

7. พิชิต ชัยเสรี, สัจจิตลักษณ์วิเคราะห์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), 41.

5. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

- 5.1 สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดในข้อที่ 1-4
- 5.2 ถอดเทป บันทึก เรียบเรียง และสรุปข้อมูลบททวนวรรณกรรมในบทที่ 2
- 5.3 วิเคราะห์และสรุปข้อมูล กรณีศึกษาสังคีตลักษณ์เพลงผีกัดในบทที่ 3 โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีในข้อที่ 3 และเครื่องมือที่กำหนดในข้อที่ 4 เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5.4 สังเคราะห์และเรียบเรียงแนวทางการสร้างสรรค์เพลงในบทที่ 4 โดยนำผลบทที่ 2 และบทที่ 3 มาสังเคราะห์หาแนวทางการประพันธ์เพลง
- 5.5 ตรวจสอบงานวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ
- 5.6 ปรับแก้ไขเล่มฉบับสมบูรณ์
- 5.7 ส่งผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 5 บท ดังนี้
 - บทที่ 1 บทนำ
 - บทที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - บทที่ 3 วิเคราะห์สังคีตลักษณ์เพลงไทย กรณีศึกษาเพลงจิ้ง
 - บทที่ 4 แนวทางการสร้างสรรค์เพลงบทเรียนพื้นฐาน ประเภทเครื่องสาย
 - บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
- 5.8 นำเสนอและเผยแพร่งานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างสรรค์ผลงานประพันธ์เพลง "ชุดบทเรียนพื้นฐาน ประเภทเครื่องสาย"
2. ดำเนินงานวิจัยดนตรีศึกษา โดยนำเพลงชุดบทเรียนพื้นฐานไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

เผยแพร่ผลการวิจัยสู่โรงเรียนเครือข่ายทั้งในและนอกระบบที่ส่งเสริมด้านการสอนดนตรีไทย การตีพิมพ์ผลการวิจัยในรูปแบบบทความวิจัย ตลอดจนให้นิสิต นักศึกษา และนักวิชาการที่สนใจด้านการสอนดนตรีไทย และดุริยางคศิลป์ไทยได้นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

นิยามศัพท์

1. สำนวนเรียงเสียงแบบวิธีขึ้นสลับวิธีลง หมายถึง การใช้ทำนองที่เกิดจากโน้ตเรียงเสียง โดยปรากฏเป็นเส้นแนวดำเนินทำนองวิธีขึ้นสลับวิธีลง เช่น ร่มฟซ / ลซฟม / รดรม / ร่มฟซ
2. สำนวนเรียงเสียงแบบเถาวัลย์ หมายถึง การใช้ทำนองที่เกิดจากโน้ตเรียงเสียงแบบเรียงร้อยต่อเนื่องในทิศทางเดียวกัน วิธีเดียวกัน หรือเรียงร้อยจนเกิดอาการคล้ายอยู่ในสถานะเดิม เช่น ฟมรฟ / มรฟม / ร่มฟซ / ดลลล และ ดลซม / ลซมร / ซมรด / มรดล
3. การซ้ำประโยคเดิม หมายถึง การบรรเลงทำนองเดิมอีกครั้ง ซึ่งเดิมทุกประการ
4. การซ้ำบางส่วน หมายถึง การบรรเลงทำนองเดิมซ้ำอีกครั้ง แต่ปรับเปลี่ยนบางส่วนของประโยค เช่น บางห้อง หัวประโยค ท้ายประโยค เป็นต้น

5. การซ้ำแบบแปลสำนวน หมายถึง การบรรเลงทำนองเดิมอีกครั้ง แต่เป็นการแปลทำนองให้ล้อไปตามโครงสร้างทำนองเดิม ลูกตกเดิม ตัวอย่าง การซ้ำแบบแปลสำนวน ดังนี้

รอบแรกบรรเลง / ลซลท / ลทดร / มฟมร / ดทดร / ฟมฟร / มฟมฟ / ลซลฟ / ซลทต

รอบสองบรรเลง / ทลซฟ / ซฟมร / มรตท / ลทดร / ฟมฟร / มฟมฟ / ลซลฟ / ซลทต

6. เพลงพื้นฐาน (Fundamental Song) หมายถึง เพลงพื้นฐานที่ทำนองและจังหวะไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการบรรเลงและจดจำ ทำนองไม่ยาวมาก ตามชนบทใช้ประเภเพลงปรบไก่ หรือเพลงทั่วไปจากระดับความง่ายไปยาก จากเพลงสั้น ๆ ไปกระทั่งเพลงยาว

7. เพลงไล่ข้อไล่มือ (Fingering Song) หมายถึง เพลงฝึกหัดเฉพาะทักษะ เช่น การไล่นิ้ว การไล่กำล้งมือ การไล่กำล้งข้อแขน ดังนั้น ทำนองและจังหวะจะซับซ้อนและยากกว่าเพลงพื้นฐานเล็กน้อย ตามชนบทนิยมใช้เพลงประเภทเพลงฉิ่ง หรือสามารถใช้เพลงอื่น ๆ ที่มีความยากและซับซ้อนมากขึ้นได้ตามดุลยพินิจ

ผลการศึกษาและวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เพลงไทยฝึกหัดพื้นฐาน ประเภทเพลงฉิ่ง และเพื่อสังเคราะห์หาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน การศึกษาปรากฏการณ์ทางดนตรีครั้งนี้ จะเกิดเป็นแนวทางการสร้างสรรค์เพลง เพื่อสะท้อนแก่นสารวัฒนธรรมแบบเพลงฝึกหัด ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นผลงานการประพันธ์เพลงไทยตามหลักวิชาศิลปกรรมศาสตร์ หรือเป็นนวัตกรรมการเรียนดนตรีไทยในรูปแบบชุดเพลงฝึกหัดต่อไปได้ ผลการวิจัยจำแนกได้ 2 สาระสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์เพลงไทยประเภทเพลงฉิ่ง 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ข้อสรุปการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทย พบว่า เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางดุริยางคศิลป์ไทย โดยใช้หลักทฤษฎีดุริยางคศิลป์ไทยในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ประโยชน์จากการถอดบทเรียนจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดในเชิงลึกของผู้ถอดบทเรียน สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้เป็นนวัตกรรมการศึกษาและผลงานทางดนตรีต่อไปได้

1.2 ผลการวิเคราะห์เพลงประเภทเพลงฉิ่ง พบว่า เพลงประเภทเพลงฉิ่งที่นิยมนำมาใช้ฝึกหัดทักษะคือ เพลงฉิ่งมุล่ง ขึ้นเดียว จัดเป็นเพลงไล่ข้อไล่มือ (Fingering Song) ขณะเดียวกัน เพลงต้นเพลงฉิ่งสามชั้น จัดเป็นเพลงพื้นฐาน (Fundamental Song) แม้ว่าจะเป็นเพลงปรบไก่ ก็ใช้เป็นต้นแบบเช่นกัน โดยเพลงต้นเพลงฉิ่งมาจากส่วนหนึ่งของเพลงสองชั้น 4 ท่อน ในเพลงฉิ่งพระฉันทน์เช้า ซึ่งเป็นเพลงฝึกหัดปีพาทย์ ซึ่งเป็นนัยว่าทั้งสองเพลงมีคุณสมบัติเป็นต้นแบบเพลงฝึกหัดทักษะ

การวิเคราะห์มุ่งประโยชน์ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงกำหนดใช้ทำนองกลางในการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาลีลาของสำนวนที่ใช้ฝึกหัดจริง โดยครอบคลุมทั้งจะเข้ ซอด้วงและซออู้ การวิเคราะห์ใช้วิธีแบบเลือกประเด็นและแบบฉับพลัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

1.2.1 ผลการวิเคราะห์เพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น ดังนี้

1.2.1.1 สังคีตลักษณ์เรียบง่าย A1A2B/CB

1.2.1.2 อัตราจังหวะสามชั้น

1.2.1.3 โครงสร้างลูกตกเน้นการยืมเสียงแบบเรียบง่าย จดจำง่าย เน้นการย้ำเสียงเดิมในท่อนคู่ภายในประโยค ซ้ำเสียงลูกตกท้ายประโยคภายในท่อนและระหว่างท่อน

1.2.1.4 โครงสร้างเส้นแนวดำเนินทำนอง ผสมผสานระหว่างการยืมเสียงและวิธีขึ้นลงแบบเรียบง่าย ใช้วิธีเดิมต่อเนื่องตลอดวรรค ใช้สำนวนเรียงเสียงแบบเถาว์วัลย์ (รึดทร์ ด่ทลด์ ทลซท ลซฟซ) ใช้การยืมเสียงและใช้วิธีถึงต่อเนื่องตลอดวรรค ดังตัวอย่าง ท่อนที่ 1 ดังนี้

ลพชล	ชดชล	ชฟชล	ชลพห	รด์พริ	ดพลด์	ทลชท	ลชฟช
รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช	ลชฟม	รมฟช	ทลชช	ทดริด์
ชลชม	ชมรด	มรคร	มรชม	รมชช	ดลชม	ลชมร	ชมรด
รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช	ลชฟม	รมฟช	ทลชช	ทดริด์

ตัวอย่างที่ 1 ส่วนนวนวิถียืนเสียงและวิถึลงต่อเนื่องตลอดวรรค (ท่อนที่ 1)
ที่มา : ผู้วิจัย

1.2.1.5 ลักษณะการซ้ำสำนวน ใช้การซ้ำสำนวนภายในและระหว่างท่อนอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน มีการซ้ำสำนวนด้วยการใช้เสียงลูกตกเดิมในท่อนถัดไป ตัวอย่าง ดังนี้

ลพชล	ชดชล	ชฟชล	ชลพห	รด์พริ	ดพลด์	ทลชท	ลชฟช
รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช	ลชฟม	รมฟช	ทลชช	ทดริด์
ชลชม	ชมรด	มรคร	มรชม	รมชช	ดลชม	ลชมร	ชมรด
รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช	ลชฟม	รมฟช	ทลชช	ทดริด์
ชลชช	ลดลล	ดริด์	รฟริ	ฟชฟริ	ฟริดล	ดริดล	ดลชฟ
ดริฟ	ดริฟ	ฟลชฟ	ลชฟ	ฟดคค	ฟริ	ชฟฟฟ	ลชชช

ตัวอย่างที่ 2 การซ้ำสำนวนภายในท่อนและการซ้ำสำนวนด้วยเสียงลูกตก (ท่อนที่ 1)
ที่มา : ผู้วิจัย

ดลลล	ชลดริ	มฟชฟ	มรล	ดชชช	ดลล	รด์ด	มริริ
ชดรม	รมฟช	ฟลชฟ	ชฟม	ดรมฟ	ชฟม	ชมรด	มรล
ชลชช	ลดลล	ดริด์	รฟริ	ฟชฟริ	ฟริดล	ดริดล	ดลชฟ
ดริฟ	ดริฟ	ฟลชฟ	ลชฟ	ฟดคค	ฟริ	ชฟฟฟ	ลชชช

ตัวอย่างที่ 3 การซ้ำสำนวนระหว่างท่อน (ท้ายท่อนที่ 2 สัมผัสท้ายท่อนที่ 1)
ที่มา : ผู้วิจัย

1.2.1.6 ลักษณะกระสวนทำนอง เป็นสำนวนเก็บตลอดเพลง

1.2.2 ผลการวิเคราะห์เพลงฉิ่งมุล่ง ขึ้นเดียว ดังนี้

1.2.2.1 สังคิตลักษณ์ ลักษณะแบบเรียบง่าย A/B/C หากพิจารณาด้านการซ้ำสำนวนหลายประโยค จะพบลักษณะที่หลากหลาย A2B2C2D2 / E2F2G2 / H2IJK2LMN2O

1.2.2.2 มีอัตราจังหวะขึ้นเดียว

1.2.2.3 โครงสร้างลูกตก ขึ้นต้นลงจบด้วยเสียงเรทุกท่อนอย่างเรียบง่าย มีการใช้ลูกตกสุดท้ายแต่ละสำนวนหลากหลาย ยกเว้นเสียงมีที่ไม่พบ ตัวอย่าง ท่อนที่ 1 ทำนองที่ 1-4 คือ ซอล ลา ลา เร ท่อนที่ 2 ทำนองที่ 1-3 คือ เร เร เร ท่อนที่ 3 ทำนองที่ 1-8 และ ฟา (ซอล)-ที โด เร เร เร เร (ลา)-เร

1.2.2.4 โครงสร้างเส้นแนวดำเนินทำนอง ใช้วิธีการขึ้นเสียงแล้วต่อเนื่องด้วยลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ ขึ้นเสียง-ขึ้นเสียง หรือ ขึ้นเสียง-วิถิลง หรือ ขึ้นเสียง-วิถิขึ้น ใช้จำนวนวิถิลงมากกว่า 4 ห้อง ใช้วิถิลงในช่วงท้ายของท่อนเหมือนการลงจบ นอกจากนี้ มีการใช้ลักษณะจำนวน 5 ลักษณะ คือ การเรียงเสียงแบบเถาว์วัลย์ การใช้วิถิใดวิถิหนึ่งต่อเนื่องตลอด 3-4 ห้อง การเรียงเสียงแบบขึ้นลงสลับกันต่อเนื่อง 3-4 ห้อง ตัวอย่าง ดังนี้

ตรมร	ชมรด	ทตรล	ทตรด	รรมฟช	ลชฟม	รรมฟช
---ร	---ด	---ล	---ด	---ช	---ม	---ช

ตัวอย่างที่ 4 ส่วนนวนวิถิขึ้นเสียง-วิถิขึ้นเสียง (ท่อนที่ 1 ทำนองที่ 1)
ที่มา : ผู้วิจัย

ตรมร	ชมรด	ทตรล	ทตรด	มตรม	ฟลชฟ	ตรมฟ	ชฟมร
---ร	---ด	---ล	---ด	---ม	---ฟ	---ฟ	---ร

ตัวอย่างที่ 5 ส่วนนวนวิถิขึ้นเสียง-วิถิลงและการใช้วิถิลงต่อเนื่องเหมือนลงจบ (ท่อนที่ 2 ทำนองที่ 1)
ที่มา : ผู้วิจัย

ลชลท	ลทตร	มฟมร	ดทตร	ฟมฟร	มฟมฟ	ลชลฟ	ชลทด
---ท	---ร	---ร	---ร	---ร	---ฟ	---ฟ	---ด

ตัวอย่างที่ 6 ส่วนนวนวิถิขึ้นเสียง-วิถิขึ้น ท่อนที่ 3 (ทำนองที่ 3)
ที่มา : ผู้วิจัย

รชลท	ดิมิรติ	ชลทด	รติทล				
---ท	---ติ	---ติ	---ล				
มิมิริม	ริรติ	คคิลค	ลลชล	ดลชม	ลชมร	ชมรด	มรดล
---มิ	---ริ	---ติ	---ล	---ม	---ร	---ด	---ล
มตรม	รรมฟช	ฟชรม	ฟลชฟ				
---ม	---ช	---ม	---ฟ				
ลฟชล	ดลชฟ	ชฟมร	ตรมฟ	ลฟชล	ดลชฟ	ตรมฟ	ชฟมร
---ล	---ฟ	---ร	---ฟ	---ล	---ฟ	---ฟ	---ร

ตัวอย่างที่ 7 ส่วนนวนวิถิลงมากกว่า 4 ห้อง เหมือนลงจบ (ท่อนที่ 3 ทำนองที่ 8)
ที่มา : ผู้วิจัย

ลชลท	ลทดร	มพมร	ดทดร	พมพร	มพมพ	ลชลพ	ชลทต
ทลชฟ	ชฟมร	มรคท	ลทดร	พมพร	มพมพ	ลชลพ	ชลทต

ตัวอย่างที่ 8 ส่วนนเสียงเสียงแบบขึ้นลงสลับกันต่อเนื่อง 3-4 ห้อง (ท่อนที่ 3)
ที่มา : ผู้วิจัย

รุ่มรึด	ชทลช	มลชม	รมชล	ทตรึด	ทลชร	ชรชล	ชลทต
รุ่มรึด	ชทลช	มลชม	รมชล	ทตรึด	ทลชร	ชรชล	ชลทต
พลชฟ	ชลทต	ทลชฟ	ลชฟด	ดชคค	รลรร	มรคท	ลทดร

ตัวอย่างที่ 9 ส่วนนเสียงเสียงแบบเลาวัลย์ (ท่อนที่ 3)
ที่มา : ผู้วิจัย

พลชฟ	ชลทต	ทลชฟ	ลชฟด	ดชคค	รลรร	มรคท	ลทดร
มดรม	พลชฟ	ชฟมร	มรคท	ดชคค	รลรร	มรคท	ลทดร
มดรม	พลชฟ	มรคท	มพชล	ดรมช	รมชล	มชลต	ชลคึด

ตัวอย่างที่ 10 ส่วนนวิธีไตรีทหนึ่งต่อเนื่องตลอด 3-4 ห้อง (ท่อนที่ 3)
ที่มา : ผู้วิจัย

1.2.2.5 ลักษณะการซ้ำสำนวน 3 ลักษณะ คือ การซ้ำสำนวนเดิมทุกประการ การซ้ำสำนวนบางส่วน และการซ้ำแบบแปลสำนวน ตัวอย่าง ดังนี้ 1.2.2.6 ลักษณะกระสวนทำนอง เป็นสำนวนทางเก็บตลอดเพลง

ดรมร	ชมรด	ทดรล	ทดรด	มดรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
ดรมร	ชมรด	ทดรล	ทดรด	มดรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
ชมรม	ชมลช	ดมรด	มรดล	มดรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
ชมรม	ชมลช	ดมรด	มรดล	มดรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
รมรร	ลคัลล	คคัลล	ชฟมร	ลชรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
รมรร	ลคัลล	คคัลล	ชฟมร	ลชรม	พลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ตัวอย่างที่ 11 การซ้ำสำนวนเดิมทุกประการ (ท่อนที่ 2 ทำนองที่ 1-3)
ที่มา : ผู้วิจัย

ฟลุต	ซลท	ทลชฟ	ลชฟด	ดชด	รลรร	มรดท	ลทตร
มดรม	ฟลชฟ	ชฟมร	มรดช	ดชด	รลรร	มรดท	ลทตร

ตัวอย่างที่ 12 การซ้ำสำนวนบางส่วน (ท่อนที่ 3 ทำนองที่ 5 เปลี่ยนวรรคทำซ้ำวรรครับ)
ที่มา : ผู้วิจัย

ลชลท	ลทตร	มฟมร	ดทตร	ฟมฟร	มฟมฟ	ลชลฟ	ซลท
ทลชฟ	ชฟมร	มรดท	ลทตร	ฟมฟร	มฟมฟ	ลชลฟ	ซลท

ตัวอย่างที่ 13 การซ้ำแบบแปลสำนวน (ท่อนที่ 3 ทำนองที่ 3 วรรคทำ)
ที่มา : ผู้วิจัย

จากข้างต้นสามารถสรุปในรูปแบบตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพลงจึงมุล่ง ขึ้นเดียว และเพลงต้นเพลงจึง สามชั้น แนวคิดสู่การสังเคราะห์หาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน ดังนี้

ตารางแสดงความสัมพันธ์ลักษณะการดำเนินทำนองเพลงจึงมุล่งและเพลงต้นเพลงจึง
ที่มา : ผู้วิจัย

เพลงฝึกหัด	จังหวะ	ความคล้าย	ความแตกต่างที่โดดเด่น	
			ลีลาของสำนวน	การซ้ำสำนวน
เพลงต้นเพลงจึง (Fundamental Song)	สามชั้น (ทำนองสั้น)	ทางเก็บ จดจำ ง่ายด้วยเทคนิค การย่อหรือซ้ำ สำนวน แบบ เรียบง่าย	สำนวนเถาวัลย์และ สำนวนเรียงเสียงวิถี่ขึ้น ลง ยืนเสียงแบบเรียบง่าย เช่น ยืนเสียง-วิถี่ขึ้น ยืน เสียง-วิถี่ลง	ซ้ำภายในและระหว่างท่อน ย้ายลูกตกห้องที่ 4 และ 6
เพลงจึงมุล่ง (Fingering Song)	ขึ้นเดียว (ทำนองยาว)	ทางเก็บ จดจำ ง่ายด้วยเทคนิค การย่อหรือซ้ำ สำนวน แบบ ซับซ้อนหลากหลาย มากขึ้น	สำนวนการเรียงเสียง แบบขึ้นลงสลับกันตลอด วรรค / สำนวนเรียงเสียง แบบเถาวัลย์ / สำนวนใช้ วิถี่ใดวิถี่หนึ่งต่อเนื่อง ตลอดวรรค	ซ้ำทีละทำนองภายในท่อน การซ้ำสำนวนเดิมทุก ประการ / การซ้ำสำนวน บางส่วน (ซ้ำท้ายเปลี่ยนหัว ซ้ำหัวเปลี่ยนท้าย) / การซ้ำ แบบแปลสำนวน

จากความสัมพันธ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นลักษณะความโดดเด่นที่แตกต่างกัน สรุปได้ว่าเพลงพื้นฐานมีความเรียบง่ายด้วยเทคนิคการซ้ำเสียง ซ้ำสำนวน ลีลาของสำนวนจึงเหมาะสำหรับการฝึกหัดขั้นพื้นฐานก่อนพัฒนาด้วยเพลงไล่มือไล่ข้อตามลำดับ ซึ่งเพลงไล่มือไล่ข้อเน้นการซ้ำเสียง ซ้ำสำนวนที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น อัตราจังหวะกระชับขึ้นเป็นขึ้นเดียว ทำนองยาวขึ้น อย่างไรก็ตาม ทั้งสองเพลงยังคงเน้นการฝึกทักษะพื้นฐานเหมือนกันคือ ส่งเสริมทักษะความจำด้วยการใช้สำนวนเก็บและเทคนิคการซ้ำสำนวน

2. แนวทางการสร้างสรรค์เพลงบทเรียนพื้นฐาน ประเภทเครื่องสาย ผู้วิจัยสังเคราะห์จากผลการวิจัย 4 แนวคิด ประกอบด้วยบริบทที่เกี่ยวกับงานวิจัย การสร้างแบบฝึกทักษะ การสร้างทำนองสะท้อนบทเรียน และการประพันธ์จากผลวิเคราะห์เพลง ซึ่งสำเร็จเป็นแนวทางสร้างสรรค์เพลงบทเรียนพื้นฐานในรูปแบบเพลงชุด โดยจินตภาพการสร้างสรรค์ 5 สาระสำคัญมีดังนี้

2.1 รูปแบบการประพันธ์ ควรใช้แบบฝึกหัดดนตรีผสมผสานแบบบุกไพรเบิกทาง การประพันธ์แบบฝึกหัดดนตรี เป็นการประพันธ์ที่ยังคงรักษารูปแบบขนบเพลงไทยและอนุรักษ์ภูมิปัญญา การประพันธ์ไทยไว้ ซึ่งมี 4 ลักษณะคือ ความกลมกลืน ดุลยภาวะ ถวิล และเคารพอดีต ขณะที่แบบบุกไพรเบิกทาง เป็นการประพันธ์รูปแบบใหม่ตามหลักความคิดสร้างสรรค์ตามแต่ผู้ประพันธ์⁸ เหตุผลที่ควรใช้ทั้ง 2 รูปแบบสืบเนื่องจากลีลาสำนวนที่ควรยึดแบบขนบ เพื่อสะท้อนความเรียบง่ายผสมผสานความหลากหลาย ด้วยมิติที่สร้างสรรค์ตามผลวิเคราะห์เพลง

2.2 รูปแบบทำนอง ใช้แนวคิดจากผลการวิเคราะห์เพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น และเพลงฉิ่งมุล่งชั้นเดียว ดังนี้

2.2.1 สำนวนสะท้อนความเรียบง่ายและซับซ้อนด้วยเพลงหลัก 4 เพลง สนุกสนาน และมีทำนองเชื่อมเพลงหลักสั้น ๆ สะท้อนการชำระระหว่างท่อน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้คือ การยัดยบจากเพลงที่ 1 ของเพลงหลัก ขยายหรือแปลสำนวนไปยังเพลงลำดับต่อไปจนครบ 4 เพลง ใช้กระสวนทางเก็บตลอดเพลงหลัก เน้นกระชับ

2.2.3 ลักษณะทำนองเรียบง่ายแล้วค่อย ๆ เพิ่มระดับความซับซ้อน สะท้อนการฝึกเพลงพื้นฐานสู่เพลงไล่ซ้อไล่มือ โครงสร้างลูกตกครบ 7 เสียง สังเกตลักษณะเรียบง่าย

2.2.4 การซ้ำสำนวนใช้ 3 รูปแบบ ประกอบด้วยการซ้ำสำนวนเดิมทุกประการ การซ้ำสำนวนบางส่วน และการซ้ำแบบแปลสำนวนตามผลการวิเคราะห์

2.2.5 การตกแต่งทำนอง ดังนี้

2.2.5.1 การซ้ำสำนวนภายในและระหว่างท่อน

2.2.5.2 การเรียงเสียงในวิธีขึ้นสลับวิธีลง การเรียงเสียงแบบเถาว์ลย์

2.2.5.3 การใช้สำนวนเก็บสลับสำนวนกรอ

2.2.5.4 การใช้เส้นแนวดำเนินทำนอง 3 ลักษณะคือ การใช้วิธีใดวิธีหนึ่งตลอดวรรค การขึ้นเสียงในท่อนที่ 1-2 ก่อนแล้วจึงตามด้วยวิธีอื่น ๆ และการนำเสียงลูกตกท่อนที่ 4 ย้ำอีกครั้งในท่อนที่ 6 เสมือนการซ้ำโน้ตซ้ำห้อง

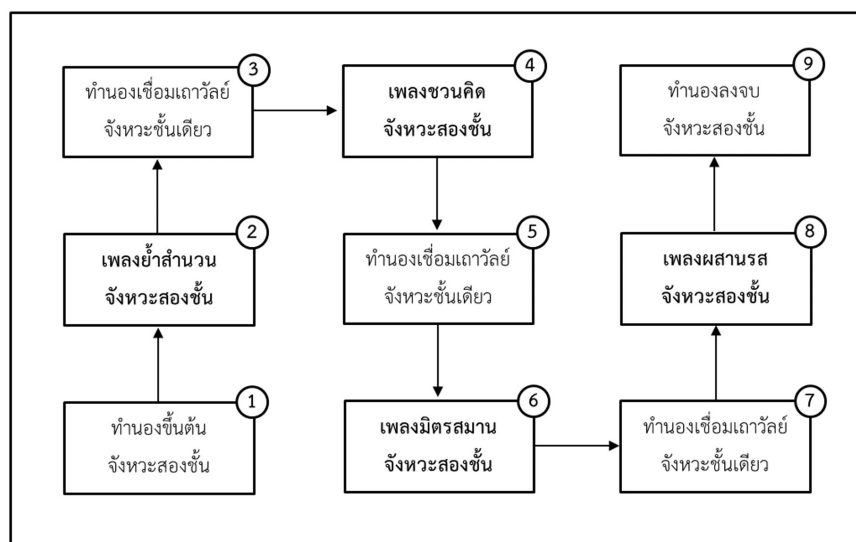
2.2.6 การตั้งชื่อเพลงตามเหตุผลการสร้างสรรค์ทำนอง

2.3 รูปแบบจังหวะ ใช้อัตราจังหวะสองชั้นสลับกับชั้นเดียว สะท้อนความเรียบง่ายสลับความซับซ้อน ใช้หน้าทับปรบไ้ตามขนบ ทำนองเชื่อมเพลงหลักใช้อัตราจังหวะชั้นเดียว เพื่อสะท้อนความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาทักษะการบรรเลง

2.4 รูปแบบการผสมวง ใช้แบบแผนวงเครื่องสายไทย ไม่มีการขับร้อง เน้นการบรรเลง

2.5 รูปแบบการบรรเลง ประกอบด้วยช่วงขึ้นต้น ช่วงเพลงหลักและช่วงลงจบ รวม 4 เพลงหลัก 3 ทำนอง

8. พิชิต ชัยเสรี, การประพันธ์เพลงไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 1-5.

แผนภาพที่ 2 : รูปแบบการบรรเลงเพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน
ที่มา : ผู้วิจัย

จากแผนภาพสรุปแนวทางได้ว่า เพลงชุดบทเรียนพื้นฐานมีความเชื่อมโยงกับคุณสมบัติเพลงฝึกหัดพื้นฐานตามผลวิเคราะห์ กล่าวคือ ผู้เรียนควรฝึกด้วยแบบฝึกหัดที่เรียบง่ายสลับกับซับซ้อนตามระดับ เช่นเดียวกับการใช้เพลงพื้นฐานก่อนใช้เพลงไล่ข้อไล่มือตามขนบ โดยแนวทางของเพลงและทำนองต่าง ๆ มีดังนี้

1. ทำนองขั้นต้น สองชั้น สำนวนกรอ เรียบง่าย ขึ้นต้นเพลงตามขนบ สะท้อนเพลงต้นเพลงจึง (Fundamental Song) ด้วยการยืมเสียงแบบเรียบง่าย เช่น ยืมเสียง-วิถึขึ้น ยืมเสียง-วิถึลง

2. เพลงย่ำสำนวน สองชั้น สำนวนเก็บ กระชับขึ้นเล็กน้อย จัดจำง่ายด้วยเทคนิคการซ้ำสำนวนที่เรียบง่าย ใช้สำนวนเถาว์ลัยและสำนวนเรียงเสียงวิถึขึ้น วิถึลง และการยืมเสียงเรียบง่าย ซึ่งเป็นแนวคิดเพลงต้นเพลงจึง (Fundamental Song) ทั้งนี้ เพลงย่ำสำนวนจะเป็นเพลงหลักที่นำไปยืดขยายเพลงชวนคิด เพลงมิตรสมาน และเพลงผสารรส ต่อไป

3. ทำนองเชื่อมเถาว์ลัย ชั้นเดียว ใช้แนวคิดเพลงต้นเพลงจึงที่มีทำนองสั้นกว่าเพลงจึงมูล่ง แต่เพื่อความหลากหลาย จึงใช้สำนวนทางกรอแทนทางเก็บ ลีลาสำนวนยืมมาจากเพลงย่ำสำนวนเท่าตัว ใช้บรรเลงเชื่อมท้ายเพลงหลักทั้ง 4 สะท้อนการชำระระหว่างท่อนและส่งเสริมทักษะการจดจำ

4. เพลงชวนคิด สองชั้น สำนวนเก็บ กระชับขึ้นจากเพลงก่อนหน้า ยังคงจัดจำง่ายด้วยเทคนิคการซ้ำสำนวน ใช้การซ้ำภายในและระหว่างท่อน ดังนั้น จะนำสำนวนบางช่วงของเพลงย่ำสำนวนมาชำระระหว่างท่อนให้ชวนคิด เน้นการย้ำลูกตกห้องที่ 4 และ 6 เพื่อกระตุ้นการคิดและสังเกต เพลงชวนคิดยังคงใช้แนวคิดเพลงต้นเพลงจึง (Fundamental Song)

5. ทำนองเชื่อมเถาว์ลัย ชั้นเดียว แนวคิดตามข้างต้นทุกประการ เป็นการบรรเลงซ้ำเสมือนการชำระระหว่างท่อน

6. เพลงมิตรสมาน สองชั้น สำนวนเก็บ ส่งเสริมทักษะการจำด้วยสำนวนที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยสำนวนเรียงเสียงแบบขึ้นลงสลับกันตลอดวรรค ผสมผสานสำนวนเรียงเสียงแบบเถาว์ลัย และสำนวนวิถึใดวิถึหนึ่งตลอดวรรค เสมือนการสมานสำนวนแบบเพลงจึงมูล่ง (Fingering Song)

7. ทำนองเชื่อมเถาว์ลัย ชั้นเดียว แนวคิดตามที่ข้างต้นทุกประการ

8. เพลงผสารรส สองชั้น สำนวนเก็บ เพิ่มความเข้มข้นด้วยเทคนิคการซ้ำสำนวนที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยการซ้ำทีละทำนองภายในท่อน การซ้ำสำนวนเดิมทุกประการ การซ้ำสำนวนบางส่วน และการซ้ำแบบแปลสำนวน เสมือนการผสารรสอย่างเพลงฉิ่งมูล่ง (Fingering Song)

9. ทำนองลงจบ สองชั้น สำนวนกรอตามชนบชนเดียวกับทำนองขึ้นต้น เพื่อสอดคล้องตามชนบการขึ้นต้นและลงจบเพลง สะท้อนเพลงต้นเพลงฉิ่งที่มีการรับร้องส่งร้องเดียวกันสำนวนเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทยใช้วิธีวิเคราะห์ตามหลักสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงแนวคิดเพลงบทเรียนพื้นฐาน แนวคิดการวิจัยเกิดจากความสนใจการต่อยอดความรู้ทางดนตรีไทยในบริบทการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามที่ทราบกันว่าผู้สอนมีหน้าที่วิเคราะห์บริบทการเรียนการสอนเพื่อการออกแบบการสอน เช่น วิธีการสอน เทคนิคการสอน เป็นต้น⁹ โดยเทคนิคการสอนจากการสร้างทำนองฝึกหัดมีมาตั้งแต่สมัยครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) คุณครูได้สังเคราะห์มือข่องไว้เพื่อการสอน เป็นการนำแก่นสาระของเพลงมาสอนเพื่อพัฒนาเฉพาะเรื่องเฉพาะส่วนของผู้เรียน เกิดเป็นแนวทางการฝึกหัดในรูปแบบใหม่¹⁰ เช่นเดียวกับงานวิจัยครั้งนี้ที่สังเคราะห์แนวทางตามหลักวิชาดุริยางคศิลป์ไทย

จากปัญหาและประสบการณ์ของผู้วิจัยพบว่า ข้อจำกัดด้านเวลาและธรรมชาติผู้เรียนส่งผลต่อการใช้เพลงฝึกหัดในการสอน การถอดบทเรียนจากต้นแบบเพลงฝึกหัดจะทำให้เข้าใจโครงสร้างและอัตลักษณ์เพลงไทยฝึกหัดแล้วนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมกับทักษะของผู้เรียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ลักษณะเพลงฝึกหัดขึ้นพื้นฐานคือ มีอัตราสองชั้นหรือชั้นเดียว สำนวนพื้นฐาน ไม่ยาก แต่ซับซ้อนบ้าง พัฒนาทักษะการจำด้วยสำนวนซ้ำวรรค ซ้ำประโยคภายในท่อนและระหว่างท่อน ทำนองใช้ครบทุกเสียง จังหวะซ้ำสลับเร็ว ทำนองและจังหวะมีระดับง่ายไปยาก ซึ่งเพลงฝึกหัดที่ดีควรส่งเสริมผู้เรียน 6 ด้าน ประกอบด้วย การฟังเสียง จังหวะ การบรรเลงเดี่ยวและรวมวง¹¹ ความไพเราะ ทำทาง¹² และส่งเสริมแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน¹³

เพลงประเภทเพลงฉิ่งที่นิยมใช้ฝึกคือ เพลงฉิ่งมูล่ง ชั้นเดียว เป็นเพลงฝึกหัดชั้นพัฒนา ประเภทเพลงไล่ข้อไล่มือ (Fingering Song) เพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น ประเภทเพลงปรบไก่ เป็นเพลงฝึกหัดประเภทเพลงพื้นฐาน (Fundamental Song)¹⁴ เมื่อพิจารณาเพลงต้นเพลงฉิ่งพบว่ามีคุณสมบัติเป็นเพลงฝึกหัดสถานะเดียวกับเพลงฉิ่งมูล่ง เนื่องจากเพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น มีที่มาจากเพลงประเภทเพลงฉิ่ง เกิดจากการนำเพลงฉิ่ง อัตราจังหวะสองชั้น จากเพลงเรื่องฉิ่งพระฉันท์เข้า จำนวน 2 ใน 4 ท่อน มาขยายออกเป็นสามชั้น บรรจุไว้ในเพลงดับต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น¹⁵ ซึ่งเพลงฉิ่งพระฉันท์เข้ามีความสำคัญต่อการพัฒนาฝีมือของนักดนตรีปี่พาทย์เช่นกัน¹⁶ ลีลาทำนองเพลงฉิ่งพระฉันท์เข้าไม่มีจังหวะหน้าทับกำกับ ทำนองวนเวียนสืบเนื่องอยู่ในเพลง¹⁷ ผู้วิจัยจึงมีทัศนะว่า ต้นกำเนิดของเพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น มีลักษณะทำนองในทิศทางเดียวกับเพลงฉิ่งมูล่งชั้นเดียว คือ การวนเวียนสืบเนื่องในเพลง อีกทั้ง มีต้นกำเนิดจากเพลงฝึกหัดประเภทเพลงฉิ่ง ดังนั้น เพลงต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น มีความสัมพันธ์กับเพลงประเภทเพลงฉิ่งในฐานะเพลงฝึกหัด อย่างไรก็ตาม เพลงต้นเพลงฉิ่ง

10. พิชิต ชัยเสรี, "เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 27 มกราคม 2563.

11. พิชิต ชัยเสรี, "หลักการฝึกหัดที่ดี," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 27 มกราคม 2563.

12. ชำคม พรประสิทธิ์, "หลักการฝึกหัดที่ดี," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 5 มกราคม 2563.

13. วงศ์สันต์ วสันตสุริย์, "หลักการฝึกหัดที่ดี," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 6 มีนาคม 2563.

14. พิชิต ชัยเสรี, "เพลงฝึกหัดขั้นพื้นฐาน," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 27 มกราคม 2563.

15. ชำคม พรประสิทธิ์, "อัตลักษณ์เพลงฉิ่ง" (รายงานวิจัย กองทุนวิจัย ขงทุนรัชดาภิเษกสมโภช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 227.

16. นิพนธ์ กล้าล้อมจิตร, "การสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 110.

17. พิชิต ชัยเสรี, "สังคีตลักษณะวิเคราะห์" (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), 38-40.

สามชั้น มีความซับซ้อนน้อยกว่า แต่ด้วยคุณสมบัติเพลงฝึกหัดทั้ง 2 เพลง จึงถือเป็นเพลงที่โบราณจารย์ใช้ในการถ่ายทอดมาจนปัจจุบัน โดยผู้เรียนจะเริ่มฝึกจากเพลงพื้นฐานแล้วต่อยอดด้วยเพลงไล่มือไล่ข้อ เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง จังหวะและการบรรเลงของผู้เรียน¹⁸ ตามลำดับขั้นการถ่ายทอดและสืบทอด

หลักสัจจิตลักษณะวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าเป็นเครื่องมือของผู้สอนในการถอดบทเรียนจากเพลงไทย มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงควรออกแบบการสอนผ่านวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์¹⁹ ผลการวิเคราะห์เพลงทำให้เข้าใจแนวคิดการฝึกหัดด้วยการบรรเลงซ้ำ เช่น การซ้ำสำนวนเดิมทุกประการ การซ้ำแบบแปลทำนอง การซ้ำสำนวนบางส่วน การซ้ำภายในและระหว่างท่อน การซ้ำสำนวนด้วยการยืมเสียงลูกตกก่อนที่จะใช้ลูกตกนั้นในท่อนถัดไป การซ้ำเส้นแนวดำเนินทำนองแบบวิธียืมเสียงตลอดวรรคและแบบวิธียืมเสียงก่อนสลับเป็นวิธีอื่น การซ้ำด้วยการเรียงเสียงของโน้ตแบบเถาว์วลัย และแบบเรียงเสียงในวิธีใดวิธีหนึ่ง อีกทั้ง พบว่าการใช้ทำนองเก็บตลอดเพลง และการใช้เสียงลูกตกท่อนแรกเหมือนกับท่อนสุดท้ายของท่อน ปรากฏเหมือนกันทั้งสองเพลง ซึ่งการซ้ำลูกตกและการใช้กระสวนเก็บยังคงสะท้อนหลักการปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ

ความแตกต่างของเพลงฝึกหัดทั้ง 2 เพลงพบว่า เพลงจึงมุล่ง ชั้นเดียว มีลักษณะเด่นด้านการซ้ำและความซับซ้อนของสำนวนและโน้ตมากกว่าเพลงต้นเพลงจึง สามชั้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดขั้นพัฒนา อีกทั้งพบว่ามีอัตราจังหวะสามชั้นและชั้นเดียว อัตราจังหวะที่ต่างกันสะท้อนกระบวนการฝึกหัดจากง่ายไปยาก เพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงตามหลักดนตรีศึกษา เพราะส่วนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทักษะดนตรีไทย จำเป็นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องใช้ความคิด จิตใจ และการวิเคราะห์ไปพร้อม ๆ กัน จึงจะส่งผลดีต่อผู้เรียนทั้งด้านทักษะชีวิต การบรรเลง และทฤษฎีดนตรี²⁰ สอดคล้องตามขั้นตอนการถ่ายทอดทางดนตรีไทยเช่นกัน

อัตลักษณ์การซ้ำสำนวน ซ้ำโน้ต ซ้ำรูปแบบ ซ้ำกระสวน ซ้ำจังหวะ ซ้ำเส้นแนวดำเนินทำนอง ผู้วิจัยมีทัศนะว่า สอดคล้องกับหลักการฝึกหัดทักษะพื้นฐานของทุกศาสตร์สาขาวิชา กล่าวคือ การเน้นรากฐานที่มั่นคงควรเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องหมั่นฝึกหัดปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ²¹ การบรรเลงซ้ำจึงกลายเป็นกลวิธีที่แยบยลในการฝึกหัดทางดนตรี บางสำนวนมีการปรับโยกย้ายสลับกัน ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกสังเกต จดจำ และปฏิบัติตาม ส่งเสริมทักษะการบรรเลงผ่านสำนวนที่ลุ่มลึก อย่างไรก็ตาม ผู้สอนต้องคอยชี้แนะและอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ดังนั้น การถอดบทเรียนและนำไปขยายความให้ผู้เรียนเข้าใจจะช่วยให้การถ่ายทอดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น²²

กลุ่มผู้เรียนที่สนใจดนตรี แต่ความอดทนหรือศักยภาพทางดนตรีไม่มาก สมควรได้รับการถ่ายทอดจากผู้สอนที่เข้าใจแก่นสาระต้นแบบเพลงฝึกหัด เพื่อชี้แนะนำผู้เรียน การถอดบทเรียนจึงสำคัญต่อผู้สอนในบทบาทผู้ถ่ายทอดเชิงลึก ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น²³ เป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากเพลงฝึกหัด²⁴ ซึ่งนำไปใช้ในขั้นเตรียมการสอนได้จริง

18. พิชิต ชัยเสรี, "การใช้และประโยชน์ของเพลงฝึกหัด," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 27 มกราคม 2563.

19. พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, *ทักษะ 7C ของครู 4.0* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), 61-62.

20. ธมนวรรณ อยู่ดี, "กระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรี" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), 50.

21. พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, *ทักษะ 7C ของครู 4.0* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), 60.

22. อุทัย ศาสตรา, "กระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : การถอดบทเรียนจากศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), 58.

23. อรุณา ทองลาว, "การถอดบทเรียนผลการดำเนินงานโครงการ 9 บวร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557), 24-25.

24. พิชิต ชัยเสรี, "ความหมายการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 27 มกราคม 2563.

ประโยชน์จากเพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน หากนำไปใช้กับผู้เรียนคาดว่าจะประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและผู้อำนวยต่อผู้สอนได้ การถอดสาระสำคัญจากเพลงจึงมุ่งและเพลงต้นเพลงจึงไว้ในรูปแบบบทเพลงสามารถนำไปให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกหัดได้ หากแต่ต้องนำไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น การนำไปใช้ต้องใช้อย่างเป็นระเบียบและมีวิธีการที่เหมาะสม²⁵ อย่างไรก็ตาม บทเพลงจัดเป็นนวัตกรรมที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างสรรค์ อาจจะเป็นในรูปแบบชุดฝึกหรือวิธีการใหม่ ๆ²⁶ ซึ่งจัดเป็นสื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนรู้ดนตรีได้เช่นกัน

จากการอภิปราย ล้วนเป็นแก่นสาระที่เกิดจากการถอดบทเรียนเพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงชุดบทเรียนพื้นฐาน ตามหลักดุริยางคศิลป์ไทย ดนตรีศึกษา หลักสูตรและการสอน เป็นการถอดบทเรียนจากเพลงฝึกหัดที่เป็นต้นแบบตามชนบ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนและต่อยอดเป็นผลงานทางดุริยางคศิลป์ไทยได้เช่นกัน ผลการถอดบทเรียนครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าบทเพลงนับเป็นนวัตกรรมหนึ่งทางดนตรีและการศึกษาซึ่งเชื่อมโยงกับคำว่า ทำนองเพลงฝึกหัด โดยหวังว่าในอนาคต ผู้วิจัยจะทำการต่อยอดจนสำเร็จเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ไทยและสามารถนำไปใช้เป็นนวัตกรรมเพลงฝึกหัดพื้นฐานสำหรับผู้เรียนดนตรีไทยชั้นพื้นฐานผ่านกระบวนการวิจัยด้านหลักสูตรและการสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การถอดบทเรียนในมิติอื่น ๆ สามารถกำหนดการวิเคราะห์เฉพาะมิติได้ เช่น บันไดเสียง การย้ายทางการประสานเสียง เป็นต้น หรือสามารถทำการวิจัยว่าด้วยเรื่อง เพลงในประเภทเดียวกัน เช่น เพลงฉิ่งตริง เพลงฉิ่งซ่างประสานงา เป็นต้น หรือเพลงในดับต้นเพลงฉิ่ง ขณะเดียวกัน สามารถศึกษาต้นแบบในมิติดนตรีที่น่าสนใจได้ เช่น การถอดบทเรียนจากต้นแบบการบรรเลง ต้นแบบการสร้างเครื่องดนตรี ต้นแบบการปรับปรุง ต้นแบบการขับร้อง ต้นแบบศิลปิน ต้นแบบการสอนดนตรีไทย ต้นแบบจัดชมรม ต้นแบบการจัดการวงดนตรีไทยในสถานศึกษา เป็นต้น โดยผลจากการวิจัยตามแนวคิดการถอดบทเรียนสามารถศึกษาผ่านงานวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ หรือเชิงผสมผสานได้เช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนโดยใช้หลักสังคีตลักษณะวิเคราะห์กรณีศึกษาประเภทเพลงฉิ่ง เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์เพลงบทเรียนพื้นฐานประเภทเครื่องสาย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณเงินรายได้ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน สัญญาทุนเลขที่ 187/2562 ปีงบประมาณ 2562

งานวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC) วันที่ยื่นยัน 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ยืนยันโดย คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC-062/2562X

25. ชำคม พรประสิทธิ์, "ประโยชน์ของการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทย," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 5 มกราคม 2563.

26. วงศ์สันต์ วสันตสุริย์, "ประโยชน์ของการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทย," สัมภาษณ์โดย ณัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ, 6 มีนาคม 2563.

บรรณานุกรม

ข้าคม พรประสิทธิ์. "อัตลักษณ์เพลงฉิ่ง." รายงานวิจัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

_____. "ประโยชน์ของการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทย." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 5 มกราคม 2563.

_____. "หลักการฝึกหัดที่ดี." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 5 มกราคม 2563.

คณะศิลปกรรมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน 3500111 ศิลปกรรมปริทรรศน์ INTRODUCTION TO FINE AND APPLIED ARTS. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

ธมนวรรณ อยู่ดี. "กระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทศบาลนครนนทบุรี." วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. "การสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี." วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. ทักษะ 7C ของครู 4.0. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

พิชิต ชัยเสรี. การประพันธ์เพลงไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

_____. สังคีตลักษณ์วิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

_____. "การใช้และประโยชน์ของเพลงฝึกหัด." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 27 มกราคม 2563.

_____ . "ความหมายการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 27 มกราคม 2563.

_____ . "เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 27 มกราคม 2563.

_____ . "เพลงฝึกหัดขั้นพื้นฐาน." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 27 มกราคม 2563.

_____ . "หลักการฝึกหัดที่ดี." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 27 มกราคม 2563.

วงศ์วสันต์ วสันตสุริย์. "ประโยชน์ของการถอดบทเรียนทางดุริยางคศิลป์ไทย." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 6 มีนาคม 2563.

_____ . "หลักการฝึกหัดที่ดี." สัมภาษณ์โดย ญัฐพงศ์ แก้วสุวรรณ. 6 มีนาคม 2563.

วิจารณ์ พานิช. การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ส.เจริญการพิมพ์, 2556.

อโรชา ทองลาว. "การถอดบทเรียนผลการดำเนินงานโครงการ 9 บวร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน." วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557.

อุทัย ศาสตรา. "กระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : การถอดบทเรียนจากศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)." วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.